



Соціологія модерну та модернізації

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>3 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кредити (120 годин): лекції 12 год, семінарські 12 год, самостійна робота 96 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>екзамен, МКР</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: Андрій Хом'як, викладач, andrii.khomiak@gmail.com Семінарські: Андрій Хом'як, викладач, andrii.khomiak@gmail.com</i>
Розміщення курсу	<i>https://do.ipu.kpi.ua/course/view.php?id=8139</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предметом навчальної дисципліни є висвітлення найважливіших концептуальних схем теорій модерну та модернізації в соціології з часу її постання у повоєнний період і до наших днів. Курс піддає критичному аналізу найвпливовіші дослідницькі програми/ парадигми/ школи модерну та модернізації в соціології та зіставляє їх між собою. Експлікується релевантність аналітичного інструментарію теорії модерну та модернізації в соціології для ленінських та постленінських суспільств у порівняльній перспективі та на матеріалі України зокрема. Курс аналізує перспективи розвитку модерної світ-системи, взаємодії модернізації та вестернізації, концепції модернізації, передумов постання держави, що сприяє розвитку, а також можливості застосування цих концепцій для дослідження суспільної трансформації постленінської України.

Студенти повинні отримати знання про основні теоретичні припущення сучасних теорій модерну та модернізації й дотичних до них дисциплін (політична та історична соціологія, політологія). Студенти повинні бути спроможними використовувати концептуальний конфліктологічний апарат в історичному та теоретичному аналізі, ознайомитись із основними працями представників конфліктологів-теоретиків.

У рамках курсу використовуватиметься велика кількість новітньої літератури, авторами якої є провідні західні дослідники.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціологія модерну та модернізації» є формування у студентів як майбутніх професіоналів здатностей:

- реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК11);
- зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК12);
- використовувати у професійній діяльності базові знання у галузі природничих і соціально-поведінкових наук (ЗК15);
- оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (ФК01);
- до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій(ФК02);
- аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому (ФК03);
- здійснювати аналіз соціальних причин та наслідків конфлікту(ФК09).

Згідно з вимогами освітньої програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

- використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (PH01);
- розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми (PH02);
- застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (PH03);
- пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач (PH04).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: дисципліна базується на загальних знаннях, здобутих під час навчання в школі, що створюють загальну світоглядну основу для сприйняття студентами змісту пропонованої дисципліни.

Постреквізити: ЗО 15 Загальна соціологія ПО03 Сучасні соціологічні теорії ПО10 Соціальна ідентичність та конфлікти в модерному соціумі ПО 18 Виробнича практика ПО 20 Підготовка кваліфікаційної роботи

Знання отримані студентами в межах курсу «Соціологія модерну та модернізації» можуть використовуватися в практичній діяльності при проведенні соціологічних досліджень та професійній діяльності.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні і методологічні засади соціології модерну та модернізації.

Тема 2. Формування дослідницької програми модернізації та розвиток соціології модерну та модернізації: перша фаза.

Тема 3. Формування другої фази дослідницької програми модернізації та західна соціологія модерну та модернізації: ідеї С.Гантінгтона як її персоніфікація.

Тема 4. «Ленінський феномен» та проект модерну. Від мобілізаційної консолідації до занепаду безособової харизми в ленінських режимах.

Тема 5. Конфлікт «модернізація versus розвиток недорозвитку»: відповідь периферії на інтелектуальну гегемонію Заходу.

Тема 6. Конфлікти у контексті дослідницької програми світової системи.

Тема 7. ПереОРІЄНТация соціологічного теоретизування А.Г.Франком: конфлікт поміж євроцентризмом до китаєцентризмом.

Тема 8. Трансформації світ-системного аналізу як теорії модерну та модернізації.

Тема 9. Держава, що сприяє розвитку, та „азійське диво”.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Рекомендована література

Базова

1. *Соціологія модерну та модернізації [Електронний ресурс] : підручник для студ. спеціальності 054 «Соціологія», спеціалізації «Врегулювання конфліктів та медіація» / П. В. Кутуєв, А. В. Багінський, О. І. Василець, М. Н. Єнін, О. М. Казьмірова, Т. В. Коломієць, Г. О. Коржов, Д. В. Макаренко, І. В. Мацко-Демиденко, І. В. Піголенко, О. П. Северинчик, О. Л. Якубін; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 3333 кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 355 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/34305>*
2. *Кутуєв П. В. Андре Гундер Франк: від теорії залежності до теорії світової системи / П. В. Кутуєв. Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право. 2019. № 3. С. 8-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2019_3_3*
3. *Agnew J. Immanuel Wallerstein, the "modern world-system," and radical human geography. Human Geography. 2021. Vol. 14, No. 1. P. 17–30. DOI: 10.1177/1942778620974056.*
4. *Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Київ : Наш Формат, 2019. 440 с.*
5. *Dejung C., Motadel D. Global Social History: Rethinking Class and Social Transformation in the Modern World // The Historical Journal. – 2024. – Vol. 67, Special Issue 4. – P. 611–633. – DOI: 10.1017/S0018246X24000207. – URL: <https://doi.org/10.1017/S0018246X24000207>(<https://doi.org/10.1017/S0018246X24000207>)*

Допоміжна

1. *Clifford A. Bates. Visions of Chaos: Crafting Stability in a Restless Age. Part I [Електронний ресурс] // The Miskatonian. – 24.02.2025. – Режим доступу: <https://www.miskatonian.com/2025/02/24/visions-of-chaos-crafting-stability-in-a-restless-age-i/>(<https://www.miskatonian.com/2025/02/24/visions-of-chaos-crafting-stability-in-a-restless-age-i/>)*

2. Fedorchenko-Kutuev P., Pygolenko I., Khomiak A. *Ukrainian State Between the Imperatives of Democracy and Post-War Modernization. Ideology and Politics Journal*. 2023. Issue 1 (23). P. 148–171.
3. Кутуєв П. Соціологія: історичні витоки та сучасні трансформації// Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2009. - № 3. - С. 183-206. <https://stmm.in.ua/archive/ukr/2009-3/11.pdf>
4. Захар Попович. Співіснування ринкових, планових і адміністративних механізмів господарювання в економічній системі СРСР <http://commons.com.ua/en/spivisnuvannya-rinkovih-planovih-i-administrativnih-mehanizmiv-gospodaryuvannya-v-ekonomichnij-sistemi-srsr/>
5. Бергер П.Л. Капіталістична революція: П'ятдесят пропозицій щодо процвітання, рівності і свободи. – К.: Вища школа, 1995. – 246 с.
6. Георгій Дерлуг'ян. Соціальна еволюція людства: західний і радянський модернізаційні досвіди// Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018. – № 2. – С. 165-184. <http://stmm.in.ua/archive/ukr/2018-2/12.pdf>
7. Вебер, Макс. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика = *Soziologie universal-geschichtliche analyzen. Politik* : пер. з нім. / М. Вебер, пер. з нім., післямова та коментарі О. Погорілого. - Київ : Основи, 1998. - 534 с.
8. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму : пер. з нім. / М. Вебер ; пер. з нім. О. Погорілий. - К. : Основи, 1994.
9. Tilly, C. *War Making and State Making as Organized Crime*. In P. B. Evans, D. Rueschemeyer, & T. Skocpol (Eds.), *Bringing the State Back In* (1st ed.,). Cambridge University Press. 1985.- pp. 169–191 <https://doi.org/10.1017/CBO9780511628283.008>
10. Багінський А. В. Трансформація ідей С. Гантінгтона у XXI столітті: конфлікт стабільності та розвитку. *Політологічні студії*. 2023. Вип. 4. С. 88–102.
11. Бевзенко Л. Війна і новий світовий порядок: варіанти очікуваних сценаріїв. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2024. Вип. 2. С. 150–178.
12. Бондаренко О. Регіональні конфлікти в контексті зміни глобальної гегемонії: погляд сходоцентристів. *Модернізація та наукові дослідження*. Луцьк, 2025. С. 20–23.
13. Василець О. І. Осторонення соціальної реальності: критика європоцентризму у сучасній соціології. *Соціальні виміри*. 2024. Вип. 1. С. 88–101.
14. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Київ : Наш Формат, 2019. 440 с.
15. Гантінгтон С. Третя хвиля: Демократизація в кінці ХХ століття / пер. з англ. Київ : КІС, 2015. 320 с.
16. Головаха Є. І., Максименко В. О. Соціальні трансформації в Україні: теоретичні та прикладні аспекти соціологічного аналізу. Київ : Інститут соціології НАН України, 2023. 412 с.
17. Головаха Є., Максименко В. Національна стійкість в умовах світ-системного хаосу. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2023. Вип. 3. С. 43–74.
18. Грушецький А. Динаміка суспільних настроїв: емпіричні виміри конфлікту. *Вісник КМІС*. 2022. Вип. 2. С. 12–25.
19. Єнін М. Н. Рутинізація інституційної харизми в постленінських суспільствах: нездоланий неотрадиціоналізм. *Соціологічний альманах*. 2020. Вип. 12. С. 112–126.
20. Заверуха О. І. Концептуалізація політичної стабільності в умовах гібридних загроз. *Державне управління та політологія*. 2025. Вип. 1. С. 34–48.

Інформаційні ресурси

1. <https://sociology.kpi.ua/literature> - електронна бібліотека кафедри соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського
2. <http://stmm.in.ua/> - журнал Інституту соціології НАНУ «Соціологія: теорія, методи, маркетинг»
3. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
4. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського

5. <https://prometheus.org.ua/> - найкращі онлайн-курси України та світу

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
1	<p>Тема: Теоретичні і методологічні засади соціології модерну та модернізації.</p> <p>Основні питання: Інтелектуальні витоки соціології модерну та модернізації: К. Маркс, М. Вебер та Т. Парсонс. Ідеологічний контекст постання соціології модерну та модернізації: холодна війна та зіткнення надпотуг. Соціологія модерну та модернізації та політико-економічна практика поняття методу. Міждисциплінарний характер методів соціології модерну та модернізації.</p> <p>СРС: К. Маркс та М.Вебер як фундатори конфліктного стилю теоретизування про соціум. Соціологія модерну та модернізації в системі наук про суспільство.</p>
2	<p>Тема: Формування дослідницької програми модернізації та розвиток західної соціології модерну та модернізації: перша фаза.</p> <p>Основні питання: Методологічні засади першої фази дослідницької програми модернізації та потрактування нею конфліктів. Дослідження політики модернізації країн, що розвиваються. Розвиток політичного розвитку.</p> <p>СРС: Дискурси про конфлікти в суспільних науках як «окремі ресторанні столики» (Г. Алмонд). Чинники продукування штучно гармонізованої картини соціального світу.</p>
3	<p>Тема: Формування другої фази дослідницької програми модернізації та західна соціологія модерну та модернізації: ідеї С. Гантінгтона як її персоніфікація.</p> <p>Основні питання: Гантінгтонова критика першої фази дослідницької програми модернізації: політичний занепад versus політичний розвиток. Гантінгтонова концептуальна схема: розвиток versus стабільність. Ідеї Гантінгтона сьогодні: занепад Заходу або просвітницький оптимізм?</p> <p>СРС: С. Гантінгтон як теоретик соціально-політичного аналізу та практик соціально-політичної діяльності.</p>
4	<p>Тема: «Ленінський феномен» та його конфлікти.</p> <p>Основні питання: Лібералізм і ленінізм: конфлікт ідеології та принципів інституційної організації. Ленінізм як рішучий “прорив” у суспільно-політичному розвитку. Конфліктна амальгама інституційної харизми і неперсональних норм в ленінізмі. Рутинізація харизми та конфлікт з феноменом неотрадиціоналізму в ленінських режимах. Ленінізм і національна залежність: революція або реформи. Політична культура ленінських режимів</p> <p>СРС: Ленінізм як організаційна зброя. Ленінізм як інструмент подолання національної залежності.</p>
5	<p>Тема: Конфлікт «модернізація versus розвиток недорозвитку»: відповідь периферії на інтелектуальну гегемонію Заходу.</p> <p>Основні питання: Інтелектуальні витоки дослідницької програми А.Г. Франка. Конфлікти у рамках дуальної структури світу: метрополія versus периферія. Чи можливий розвиток за</p>

	капіталізму? Розвиток недорозвитку як єдино можливий вислід залежності периферії від метрополії. СРС: Конфлікт «метрополія-переферія» за умов постлененізму. Конфлікт науки та ідеології в мисленні А.Г.Франка.
6	Тема: Конфлікти у контексті дослідницької програми світової систем. Основні питання: Витоки дискурсу світової системи. Засади дослідницької програми світової системи. Світова система versus модерна/ капіталістична світ-система. Просторові та часові контури світової системи. СРС: Ринок як «базис» світової системи. Конфлікти щодо гегемонії в рамках світової системи.

Семінарські заняття

Семінарські заняття мають на мету розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою з «Соціології модерну та модернізації», підготовлювати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, приймати активну участь у дискусії.

Основні завдання циклу семінарських занять надати студентам знання про основні сучасні соціологічні теорії соціальних змін та їх дотичність до соціальної роботи, адміністративного менеджменту та соціології; визначити основні концепції та методологію конфліктологічних теорій; навчити використовувати здобуті навички та знання на практиці.

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
	Теоретичні і методологічні засади соціології модерну та модернізації.
1	Тема 1.1. Дисциплінарна специфіка соціології модерну та модернізації. Основні питання: Витоки соціології модерну та модернізації: К. Маркс, М. Вебер та Т. Парсонс. Ідеологічний контекст постання соціології модерну та модернізації: холодна війна та зіткнення надпотуг. СРС: Конфлікт: функціональний, дисфункціональний, руйнівний?
	Тема 1.2. Соціологія модерну та модернізації як суспільствознавча дисципліна. Основні питання: Соціологія модерну та модернізації та політико-економічна практика. Міждисциплінарний характер дисципліни. Класовий конфлікт в інтерпретації К.Маркса. Конфлікти поміж типами раціональності: інтерпретація М.Вебера. Гармонізація конфліктів в мисленні Т. Парсонса. СРС: Класовий конфлікт як рушійна сила соціальних змін.
	Формування дослідницької програми модернізації та розвиток західної соціології модерну та модернізації: перша фаза.
2	Тема 2.1. Оптимістичний прогресизм теорії модернізації та реалії світу, що розвивається. Основні питання: Гегемонія США як фактор продукування безконфліктної інтерпретації соціального світу. Методологічні засади першої фази дослідницької програми модернізації та потрактування нею конфліктів. СРС: Ідеї Т. Парсонса як джерело теоретизування про конфлікти у повоєнну епоху.
	Тема 2.2. Безконфліктна теорія модернізації. Основні питання: Дослідження політики модернізації країн, що розвиваються. Розвиток політичного розвитку. Модернізація у формі вестернізації як інструмент подолання конфліктів.

	СРС: Постановня теорії конфлікту в загальній соціології та його імплікації.
	Формування другої фази дослідницької програми модернізації та західна соціологія модерну та модернізації: ідеї С. Гантінгтона як її персоніфікація.
3	Тема 3.1. Конфліктна версія дослідницької програми модернізації С.Гантінгтона. Основні питання: Соціально-політична та інтелектуальна ситуація в світі в 1960-1970 роках. Гантінгтонова критика першої фази дослідницької програми модернізації: політичний занепад versus політичний розвиток. СРС: С. Гантінгтон як теоретик і практик конфліктів.
	Тема 3.2. Постановня конфліктного стилю мислення в загальному соціологічному дискурсі та її імплікації для соціологічного осягнення модернізації. Основні питання: Гантінгтонова концептуальна схема: розвиток versus стабільність. Ідеї Гантінгтона сьогодні: занепад Заходу або просвітницький оптимізм? Війна у В'єтнамі як один з факторів делігітимації безконфліктної візії світу. СРС: Ідеї С.Гантінгтона про конфлікти та ліві теоретики.
	«Ленінський феномен», модерн, модернізація та їхні супересності.
4	Тема 4.1. Ленінізм як ідеологія і як принцип суспільної організації. Основні питання: Лібералізм і ленінізм: конфлікт ідеології та принципів інституційної організації. Ленінізм як рішучий "прорив" у суспільно-політичному розвитку. Конфліктна амальгама інституційної харизми і неперсональних норм в ленінізмі. СРС: Зникнення ленінізму як окремого суспільно-політичного та ідеологічного «виду».
	Тема 4.2. Ідеальний тип та еволюція ленінських режимів. Основні питання: Рутинізація харизми та конфлікт з феноменом неотрадиціоналізму в ленінських режимах. Ленінізм і національна залежність: революція або реформи. Політична культура ленінських режимів. Трансформація, консолідація та інтеграції як стадії еволюції ленінських режимів. СРС: Від ленінізму до пост ленінізму: траєкторії конфліктів в сучасній Україні.
	Конфлікт «модернізація versus розвиток недорозвитку»: відповідь периферії на інтелектуальну гегемонію Заходу.
5	Тема 5.1. А.Г. Франк та його іконоборча атака на західну соціологію модерну. Основні питання: Інтелектуальні витoki дослідницької програми А.Г. Франка. Конфлікти у рамках дуальної структури світу: метрополія versus периферія. Чи можливий розвиток за капіталізму? СРС: Академічний дискурс та ідеологія в аналізі кофліктів поміж метрополією і периферією.
	Тема 5.2. Франкова конфліктна візія світової капіталістичної системи. Основні питання: Розвиток недорозвитку як єдино можливий вислід залежності периферії від метрополії. Критика А.Г. Франком гармонійно-безкофліктної візії суспільства Т. Парсонса. Де легітимація А.Г. Франком взірцевості зразків соціальної організації Заходу. СРС: Залежність та розвиток недорозвитку в ХХІ ст.
	Конфлікти у контексті дослідницької програми світової систем.
6	Тема 6.1. Дослідницька програма світової системи та її критика орієнталізму в соціології.

	<p>Основні питання: Критика А.Г. Франком евроцентризму в теорії конфліктів та суспільства. Витоки дискурсу світової системи. Засади дослідницької програми світової системи.</p> <p>СРС: Послідовність соціальних змін у рамках теорії соціальної системи, як конфліктна динаміка ринку..</p>
	<p>Тема 6.2. Новий етап в теоретизуванні А.Г. Франка: теорія світової системи.</p> <p>Основні питання: Світова система versus модерна/ капіталістична світ-система. Просторові та часові контури світової системи. Периферізація Заходу в рамках теорії світової системи.</p> <p>СРС: Китай як довготривалий центр світової системи</p>

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувача включає:
 підготовка до аудиторних занять – 62 год;
 підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;
 підготовка до екзамену – 30 год.
 Загалом – 96 год.

<p>Тема: ПереОРІЕНТація соціологічного теоретизування А.Г. Франком: конфлікт поміж евроцентризмом та китаєцентризмом</p> <p>Основні питання: Унікальність Заходу або історичний випадок? Схід як гегемон світової системи. Конфлікт Сходу та Заходу в рамках динаміки глобального модерну. Міф про європейську гегемонію та соціальні реалії: версія сходоцентристів.</p> <p>СРС: Сходоцентризм як новітня тенденція дискурсу про конфлікт. «Остранение» соціальної реальності в сходоцентризмі.</p>
<p>Тема: Трансформації світ-системного аналізу як теорії конфлікту.</p> <p>Основні питання: Зникнення ленінізму у контексті світ-системного аналізу та конфлікти постленінізму. Хаос та упорядкованість світ-системи: крах системи або зсув гегемонії? Піднесення Східної Азії: світ-системна інтерпретація. Адам Сміт у Пекіні: реінтерпретація тези про «піднесення Заходу» Дж. Аррігі.</p> <p>СРС: Методологічні засади світ-системного аналізу. Світ-системний підхід до аналізу конфліктів сьогодні.</p>
<p>Тема: Держава, що сприяє розвитку, та «азійське диво».</p> <p>Основні питання: Теоретико-методологічні засади дослідницької програми держави, що сприяє розвитку. Конфлікт «невидима рука ринку versus державне втручання». Постання Східної Азії: вислід дії автохтонної культури, розвиток на запрошення або результат політики держави? Уроки держави, що сприяє розвитку, для постленінських суспільств та України зокрема.</p> <p>СРС: «Повернення держави» до соціологічного аналізу конфліктів. Перспективи постання держави, що сприяє розвитку в сучасній Україні.</p>

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Форми роботи

З метою поглиблення знань студентів з дисципліни, отримання досвіду самостійної роботи з науковою літературою пропонується самостійне опрацювання наукової літератури з проблем

соціології модерну та модернізації. Від студентів вимагається знання основних проблем та визначень семінарських тем, вільне володіння категоріальним апаратом із дисципліни. Крім того студенти мають самостійно розглянути завдання призначені для самостійної роботи і на основі цієї інформації вільно відповідати на поставлені питання. Також в ході навчання студенти мають написати курсову роботу по одній з зазначених тем.

В межах навчальної дисципліни «Соціологія модерну та модернізації» передбачено МКР у вигляді тесту, мета якого перевірити рівень засвоєння студентами навчального матеріалу з дисципліни.

Викладачі кафедри з дисципліни «Соціологія модерну та модернізації» проводять лекційні і семінарські заняття відповідно до вимог нормативно-методичних документів та рейтингової системи оцінювання знань студентів. На лекціях викладачі знайомлять студентів з текстами першоджерел та професійними коментарями щодо їх змісту. Застосовують на лекціях тестові завдання для поточного контролю та самоконтролю успішності вивчення різних тем з навчальної дисципліни.

Мета проведення семінарів – виявити рівень знань та засвоєння матеріалу студентами з відповідних тем навчальної дисципліни, формування у студентів відповідних компетентностей і здатностей в результаті вивчення матеріалів лекційних та семінарських занять.

Обов'язкове впровадження інформаційних технологій у навчання покликане створити умови для вироблення у студентів умінь працювати самостійно, дає можливість здійснити диференційований та індивідуальний підхід як у виборі матеріалу, так і в темах роботи, сприяє розширенню та поглибленню знань з дисципліни. Таке використання комп'ютерних засобів у роботі сприяє отриманню гуманітарних знань, як для вдосконалення своєї особистості, так і для професійного зростання. На семінарських заняттях обговорюють заздалегідь підготовлені студентами доповіді. Семінари організовані таким чином, що змушують студентів самостійно та творчо мислити, прогнозувати розвиток явищ або процесів, а результати роботи на семінарі кожного студента оцінюються в балах за кількісними показниками.

Семінарські заняття розкривають зміст тематичних питань, передбачених програмою. Тому до кожного студента доводяться перелік питань семінару, завдання для самоконтролю, список літератури за темою, інші матеріали. Викладач звертає увагу студентів на необхідність правильного розуміння ключових понять до кожної теми, оскільки їх зміст використовується для правильного опису явищ, процесів і відносин за темою семінарів. Правила організації семінарських занять передбачають, що кожен студент повинен постійно виконувати наступні завдання: читати основну і додаткову літературу, вільно орієнтуватися в цьому матеріалі та оформити конспект прочитаного; читати публікації в періодичній пресі та давати їм власну оцінку, виносити на обговорення цікаву інформацію; брати участь в обговоренні проблем різного характеру, в тому числі й дискусійних; демонструвати науковий підхід до предмету обговорення, пояснювати й відстоювати на основі отриманих знань свою позицію з даної проблеми.

Результати роботи студента оцінюються викладачем згідно діючої бальної системи і свідчать про ефективність контролю роботи студента. Семінарське заняття дає можливість показувати, з одного боку, рівень підготовки до нього (виступ, участь в дискусії, висловлення власної думки), з другого боку – засвоювати завдання модульного контролю. Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилання на джерела; обґрунтованість особистих висновків.

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням

назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [експрес контроль в процесі лекційних занять\(МКР\)](#)

Календарний контроль: [проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.](#)

Семестровий контроль: [екзамен](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді на семінарських заняттях;
- 2) виконання МКР;
- 3) виконання екзаменаційної роботи.

№п/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1	Відповіді на семінарських заняттях	30	5	6	30
2	Модульна контрольна робота (МКР)	20	20	1	20
3	Екзамен	50	50	1	50
	Всього				100

Обов'язкова умова допуску до екзамену		Критерій
1	Поточний рейтинг	RD ≥ 30
2	Модульна контрольна робота (МКР)	RD ≥ 8

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю:

Необхідною умовою допуску до екзамену є зарахування усіх завдань під час експрес-контролю на лекціях та відповідей на семінарах.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)**Дистанційне навчання**

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри соціології, д.соц.н, Федорченко-Кутуєвим Павлом Володимировичем, викладачем Хом'яком Андрієм Олександровичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 9 від 26.06.2024)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг студента з дисципліни «Соціологія модерну та модернізації» складається з суми балів за контрольні заходи протягом семестру $R_k=50$. Враховуючи наявність жорсткої системи оцінювання студентів бали за екзамен рахуються окремо $R_e= 50$.

R_k складається з балів, які студент отримує за наступні види робіт:

- 1) відповіді на семінарських заняттях;
- 2) МКР у формі експрес контрольної в процесі лекційних занять;

1. Розрахунок вагових балів

PCO з дисципліни складається з суми балів студента за усі виконані контрольні заходи протягом семестру (R_D).

$$R_D = r_k + r_e = 50+50 = 100 \text{ балів}$$

$$r_k = r_{\text{сем.}} + r_{\text{тест}} = 30+20 = 50 \text{ балів.}$$

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 5 балів при відповіді на одне питання. Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює $r_{\text{сем.}} = 5 \text{ балів} * 6 = 30 \text{ балів}$.

При відповіді на кожне питання студент отримує:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) якщо при відповіді студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, з легкістю і переконливо відповідає на поставлені питання – 5 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями, відповідає на більшість з поставлених питань – 4 бали;
- «задовільно», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та значні помилки, на поставлені питання відповідає слабо, або не відповідає взагалі – 3 бали;
- «незадовільно», відсутня робота на семінарі – 0 балів.

2. МКР.

Ваговий бал – 20 балів.

18-20, якщо студент правильно відповів на всі поставленні питання тесту;

15-17, якщо відповіді отримані на половину з поставлених питань тесту;

12-14, якщо менше ніж половина відповідей на питання тесту є правильними.

Заохочувальні бали (не більше 10 балів за усі види робіт):

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Екзамен має вигляд переліку екзаменаційних питань, на які повинен відповісти студент відповідно до білету який отримує на іспиті. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю. Рейтингова оцінка (R_e) може варіюватися в межах від 0 до 50 балів (за жорсткою системою оцінювання).

Порядок проведення екзамену та критерії оцінювання його результату визначається таким чином. Кожне письмове завдання містить два теоретичних питання і одне практичне. Кожне теоретичне питання оцінюється у 15 балів, а практичне – 20 балів.

Система оцінювання двох теоретичних питань:

- «відмінно», повна відповідь на питання (не менше 90% потрібної інформації), – 15 -14 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації, незначні неточності) – 13 -11 балів;
- «задовільно», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та деякі помилки) – 10 - 9 балів;
- «незадовільно», незадовільна відповідь –0 балів.

Система оцінювання практичного завдання:

- «відмінно», повне, безпомилкове виконання завдань –20 -18 балів;
- «добре», повне виконання завдань із несуттєвими неточностями – 17 -15 балів;
- «задовільно», завдання виконані з певними недоліками – 14 -12 балів;
- «незадовільно», завдання не виконано – 0 балів.

Результати успішності студента (оцінку «відмінно», «дуже добре», «добре», «задовільно», «достатньо») викладач вносить в систему Електронний кампус та екзаменаційну відомість, яка здається до деканату по закінченню екзаменаційної сесії.

Переведення значення рейтингових оцінок з навчальної дисципліни в традиційні оцінки для виставлення їх до екзаменаційної відомості та залікової книжки здійснюється відповідно до табл.1.

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

ПІДСУМКОВІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З СОЦІОЛОГІЇ МОДЕРНУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ:

1) Яким, за визначенням американського соціолога Рендела Коллінза, є сучасне суспільство?

- а) credential society
- б) modern society
- в) industrial society
- г) post-industrial society
- д) post-modern society

2) Освіта у сучасному суспільстві виконує функцію:

- а) продукування нового знання
- б) передачі існуючого знання
- в) підготовки до життя у суспільстві (функцію ініціації)

3) О.Конт витворив такі ДВА соціологічні поняття:

- а) соціальна статика
- б) раціоналізація
- в) класова боротьба
- г) соціальна динаміка
- д) відчуження

4) К. Маркс є автором концепції

- а) ідеалістичного розуміння історії
- б) матеріалістичного розуміння історії
- в) раціоналістичного розуміння історії
- г) ірраціоналістичного розуміння історії

5) Кому належить авторство теорії класової боротьби?

- а) О.Конту
- б) К.Марксу
- в) Г.Спенсеру
- г) Е.Дюркхайму
- д) М.Веберу

6) Кому належить авторство теорії ідеології?

- а) О.Конту
- б) К.Марксу
- в) Г.Спенсеру
- г) Е.Дюркхайму
- д) М.Веберу

7) Кому належить авторство теорії комунізму?

- а) О.Конту
- б) К.Марксу
- в) Г.Спенсеру

- г) Е.Дюркхайму
- д) М.Веберу

8) Кому належить авторство теорії соціально-економічних формацій?

- а) О.Конту
- б) К.Марксу
- в) Г.Спенсеру
- г) Е.Дюркхайму
- д) М.Веберу

9) Кому належить авторство теорії способу виробництва?

- а) О.Конту
- б) К.Марксу
- в) Г.Спенсеру
- г) Е.Дюркхайму
- д) М.Веберу

10) Кому належить авторство теорії відчуження?

- а) О.Конту
- б) К.Марксу
- в) Г.Спенсеру
- г) Е.Дюркхайму
- д) М.Веберу

11) Кому належить авторство теорії товарного фетишизму?

- а) О.Конту
- б) К.Марксу
- в) Г.Спенсеру
- г) Е.Дюркхайму
- д) М.Веберу

12) Кому належить авторство теорії базису і надбудови?

- а) О.Конту
- б) К.Марксу
- в) Г.Спенсеру
- г) Е.Дюркхайму
- д) М.Веберу

13) Автором роботи „Зіткнення цивілізацій” є

- а) С.Гантінгтон
- б) Е.Гобсбаум
- в) П.Андерсон
- г) Р.Шпорлюк

14) Автором роботи „Маніфест комуністичної партії” є

- а) О.Конт

- б) К.Маркс
- в) Г.Спенсер
- г) Е.Дюркхайм
- д) М.Вебер

15) Автором роботи „Про поділ суспільної праці” є

- а) О.Конт
- б) К.Маркс
- в) Г.Спенсер
- г) Е.Дюркхайм
- д) М.Вебер

16) Автором роботи „Господарство і суспільство” є

- а) О.Конт
- б) К.Маркс
- в) Г.Спенсер
- г) Е.Дюркхайм
- д) М.Вебер

17) Автором роботи „Протестантська етика і дух капіталізму” є

- а) О.Конт
- б) К.Маркс
- в) Г.Спенсер
- д) М.Вебер
- є) Е.Дюркхайм

18) Теорію дії розробляв

- а) О.Конт
- б) К.Маркс
- в) Г.Спенсер
- г) Е.Дюркхайм
- д) М.Вебер

19) Теорію типів панування розробляв

- а) О.Конт
- б) К.Маркс
- в) Г.Спенсер
- г) Е.Дюркхайм
- д) М.Вебер

20) М.Вебер розробляв теорію

- а) відчуження
- б) класової боротьби
- в) соціальної еволюції
- г) раціоналізації

21) Попередником сучасної конфліктології є

- а) Г.Зіммель
- б) О.Конт
- в) Г.Спенсер
- г) А. де Гобіно

22) Автором робіт „Політика як професія і покликання” та „Наука як професія і покликання” є

- а) О.Конт
- б) К.Маркс
- в) Г.Спенсер
- г) Е.Дюркхайм
- д) М.Вебер

23) К.Маркс як засновник соціології розробив

- а) теорію дії
- б) теорію класової боротьби
- г) теорію раціоналізації
- д) теорію панування
- є) теорію соціальної динаміки

24) М.Вебер є захисником

- а) ідеалістичного підходу до пояснення соціальних явищ
- б) матеріалістичного підходу до пояснення соціальних явищ
- в) багатовимірного підходу до пояснення соціальних явищ

25) Термін „індустріальне суспільство” було запропоновано:

- а) К.Марксом
- б) М.Вебером
- в) А. де Сен-Сімоном

26) Матеріалістичне розуміння історії у формулюванні К.Маркса наполягає на первинності:

- а) технології
- б) матеріальної культури
- в) способу виробництва
- г) держави

27) Концепцію механістичної та органічної солідарності розробив

- а) О.Конт
- б) К.Маркс
- в) М.Вебер
- г) Е.Дюркхайм

28) Автором роботи «Походження та розповсюдження націоналізму» є

- а) А.Г. Франк

- б) І.Валерстайн
- в) Р.Коллінз
- г) С.Гантінгтон
- д) Б.Андерсон

29) Автором роботи «Модерна світ-система» є

- а) А.Г. Франк
- б) І.Валерстайн
- в) Р.Коллінз

30) М.Вебер розробляв теорію

- а) відчуження
- б) класової боротьби
- в) соціальної еволюції
- г) раціоналізації

31) Позитивістський підхід у соціології наголошує на пошуку:

- а) одиничних подій
- б) законів
- в) розуміння смислу події

32) Автором трактату «ПереОРІЄНТАція» є

- а) А.Г. Франк
- б) Р.Коллінз
- в) С.Гантінгтон

33) Термін „соціологія” запропонував:

- а) В.Зомбарт
- б) Ж.Б.Сієс
- в) А. де Сен-Сімон
- г) Г.Шмолер
- д) О.Шпан

34) І.Валерстайн є автором концепції

- а) ідеалістичного розуміння історії
- б) раціоналістичного розуміння історії
- в) світ-системного аналізу

35) Кому належить авторство теорії раціонального та політичного капіталізму?

- а) О.Контю
- б) К.Марксу
- в) Г.Спенсеру
- г) Е.Дюркхайм
- д) М.Веберу

36) Кому належить авторство теорії ідеології?

- а) О.Контю
- б) К.Марксу
- в) Г.Спенсеру
- г) Е.Дюркхайм
- д) М.Веберу

37) Якою є за І. Валерстайном структура капіталістичної світ-економіки?

- а) дворівневою
- б) трирівневою
- в) чотирирівневою

38) Кому належить авторство тези про кінець історії?

- а) Ф.Фукуямі
- б) К.Марксу
- в) А.Г.Франку

39) Автором роботи „Вік екстремізму” є

- а) Е.Гобсбаум
- б) І.Валерстайн
- в) А.Г.Франк
- г) Дж.Аррігі
- д) Дж.Даймонд

40) Автором роботи „Комунізм проти націоналізму: Карл Маркс і Фрідріх Ліст” є

- а) Е.Гобсбаум
- б) І.Валерстайн
- в) А.Г.Франк
- г) Р.Шпорлюк

41) Соціологічні погляди М.Вебера є переважно

- а) сходацентричні
- б) гуманоцентричні
- в) євроцентричні

Питання на екзамен

1. Накресліть загальні контури феномена модерну.
2. Застосуйте Гірцеву концептуалізацію ідеології до першої фази дослідницької програми модернізації.
3. Витлумачте Валерстайнове пояснення походження ленінських режимів.
4. Поясніть відмінності поміж світ-імперіями та світ-економіками.
5. Схарактеризуйте Гантінгтонову поставу щодо соціального реформізму.
6. Ідентифікуйте домінуючі ознаки Гантінгтонової концептуалізації модернізації американської політичної системи.
7. Розкрийте природу конфліктів щодо ідеологічного контексту дебатів про модерн та модернізацію.
8. Яким є місце світ-системного аналізу у дискурсі сучасної соціології?
9. Надайте характеристику феномену ленізму.
10. Схарактеризуйте відмінності поміж інфраструктурними та деспотичними вимірами політичної влади.
11. Схарактеризуйте інтелектуальні джерела світ-системного аналізу як дослідницької програми.
12. Порівняйте Валерстайнів та Веберів підходи до капіталізму.
13. Схарактеризуйте стадію трансформації у розвитку ленінських режимів.
14. Які держави, згідно Гантінгтона, пропонували політичну формулу-зразок постколоніальним країнам у другій половині ХХ століття?
15. Охарактеризуйте зміст та етап становлення держави, що сприяє розвитку, у Південній Кореї.
16. Схарактеризуйте Гантінгтонову дихотомію «політичний розвиток versus політичний занепад».
17. Визначте місце марксизму в рамках світ-системного аналізу.
18. Якою є роль держави у розв'язанні конфліктів постленінського розвитку?
19. Якою є структура світового суспільства згідно теорії залежності та розвитку недорозвитку?
20. Схарактеризуйте світ-системний підхід до виникнення капіталізму
21. Схарактеризуйте стадію консолідації у розвитку ленінських режимів.
22. Схарактеризуйте стадію інтеграції у розвитку ленінських режимів.
23. Схарактеризуйте Веберів підхід до раціонального капіталізму.
24. Якими, за Валерстайном, є характеристики трьох головних стратегій зміни статусу з периферійного на напівпериферійний / членство у ядрі?
25. Схарактеризуйте суть ідейного конфлікту поміж представниками світ-системного аналізу та неолібералізму.
26. У чому є специфіка нової хвилі теоретизування про конфлікти у рамках світ-системного аналізу?
27. Дайте визначення поняття «розвиток».
28. Яким є пояснення піднесення Східної Азії Дж. Аррігі?
29. Поясніть зв'язок поміж державою та капіталізмом у дискурсі світ-системного аналізу.
30. Схарактеризуйте чинники дегенерації ленінських режимів.
31. Схарактеризуйте можливість синтезу Веберового та Валерстайнового теоретизування про капіталізм у рамках нового визначення взаємодії поміж раціональним та авантюристичним капіталізмом.
32. Схарактеризуйте феномен безособової харизми як фундаменту ленінських режимів.
33. Якою була візія К.Маркса щодо світового капіталізму?
34. Проаналізуйте поняття «капіталізм» з огляду на його визначення світ-системним аналізом та окресліть його специфіку у зіставленні з традиційним трактуванням капіталізму.
35. Якими були базові припущення першої стадії дослідницької програми модернізації?
36. Ідентифікуйте домінуючі ознаки Гантінгтонової концептуалізації модернізації американської політичної системи.
37. Яким було Гантінгтонове трактування політичної системи СРСР у зіставленні зі США?

38. Якими були цілі американської політики повоєнного періоду та як вони співвідносилися з візією першої фази дослідницької програми модернізації?
39. Схарактеризуйте чинники виникнення більш конфліктної постави до суспільного розвитку в соціології у 1960-1970-х рр.
40. Схарактеризуйте соціальні конфлікти, що постають внаслідок падіння ленінських режимів.
41. Поясніть Валерстайнів підхід до конструювання історичної соціальної науки.
42. Схарактеризуйте відмінність між місіонізмом та месіанізмом у політичному дискурсі США.
43. Які вчені виказували погляди, сумісні з припущеннями другої фази дослідницької програми модернізації?
44. Яким є Гантінгтонове розуміння політичного порядку?
45. Схарактеризуйте поняття «формування модерну».
46. Визначте роль поняття «історична система» у дискурсі світ-системного аналізу.
47. Схарактеризуйте явище неолібералізму.
48. У чому є суть капіталізму згідно світ-системного аналізу?
49. Яким є пояснення процесу розвитку суспільства теорією світової системи?
50. Чому саме С. Гантінгтон є парадигматичним представником другої стадії теоретизування про конфлікти у контексті модернізації?
51. Яким був вплив теоретизування Т.Парсонса на дослідницьку програму держави, що сприяє розвитку?
52. Які виклики та конфлікти постали перед постколоніальними «новими державами»?
53. Яким було ідеологічне підґрунтя теоретизування про конфлікти першої фази дослідницької програми модернізації?
54. Окресліть контекст виникнення дослідницької програми держави, що сприяє розвитку.
55. Підсумуйте основні положення Труменової доктрини про «справедливу угоду».
56. Схарактеризуйте теоретико-методологічні засади дослідницької програми держави, що сприяє розвитку.
57. Якою має бути методологія вивчення історії конфліктології?
58. Який зв'язок існують між теоріями держав та політичними практиками з точки зору теорії конфліктів?
59. Як А.Г.Франк пояснював конфлікти, що породжуються кризою капіталізму?
60. Які проблеми та конфлікти породжує постленінська держава?
61. Застосуйте концепцію світ-імперії для аналізу ленінських режимів.
62. Які конфліктологічні підходи є найбільш релевантними для вивчення ленінських режимів?
63. У чому був зміст соціології революції Т.Скочпол?
64. У чому відмінність підходів ленінських та націоналістичних режимів до розв'язання конфліктів суспільного розвитку?
65. Яким є світ-системне пояснення постання капіталізму?
66. Як С. Гантінгтон пояснює взаємодію конфліктів та порядку у процесі політичного розвитку?
67. Якими є ідеологічні наслідки акцентування політичного порядку С.Гантінгтоном?
68. Як Е.Гобсбаум описує наслідки залежності та розвитку недорозвинутих країн периферії?
69. Схарактеризуйте роль ідей у соціально-політичних конфліктах.
70. Схарактеризуйте методологію, яка є релевантною для вивчення історії конфліктологічних ідей.
71. Схарактеризуйте взаємовідношення понять «розвиток» та «модернізація» у конфліктологічному теоретизуванні.
72. Якими є принципи кон'юнктурного пояснення капіталізму у рамках світ-системного аналізу?
73. Схарактеризуйте схожість та відмінності у поглядах І.Валерстайна та М.Вебера на походження модерного капіталізму.
74. Схарактеризуйте основні підходи до концептуалізації ленінських режимів.
75. Якими, за А.Г. Франком, є конфлікти та формула взаємодії між метрополією та сателітами, яка відносно вигідна сателітам?
76. Схарактеризуйте ієрархічно-конфліктну структуру модерної світ-системи за І.Валерстайном.

77. Схарактеризуйте соціально-політичні конфлікти, які сприяли постанню держави, що сприяє розвитку, в Східній Азії.
78. Як С.Гантінгтон концептуалізує політичний модерн та модернізацію?
79. Якою була природа правлячого класу ленінського режиму доби консолідації?
80. Схарактеризуйте конфлікти та наслідки проникнення капіталу метрополії до сільського господарства периферії.
81. Схарактеризуйте підхід Н.Макіавеллі до феномену модерну та поясніть чому саме він є першим сучасним теоретиком цього явища.
82. Схарактеризуйте явище автономії держави, що сприяє розвитку.
83. У який спосіб ленінізм вирішував конфлікт між традиційними та модерними елементами у рамках своїх політичних інституцій?
84. Схарактеризуйте вплив ТНК на економіку національних держав.
85. Схарактеризуйте основний конфлікт, який мали породити ленінські режими у своєму розвитку на інтеграційній стадії.
86. Схарактеризуйте ідеологічні та політичні конфлікти, які сприяли виникненню другої стадії дослідницької програми модернізації.
87. Надайте узагальнену характеристику держави, що сприяє розвитку.
88. Схарактеризуйте у який спосіб теоретики модернізації пропонували розв'язувати глобальні та локальні конфлікти?
89. Схарактеризуйте чинники та конфлікти, які викликали політику перебудови в СРСР.
90. Якими є перспективи держави, що сприяє розвитку, за сучасних умов?